

A bíró szemszögéből: jogalkalmazók a mély vízben

SZÉKELY Ákos

A bíró a tárgyalóteremben szembesül a rendészeti képzés eredményességével; az itt megszerzett tudás birtokában végzett eljárási cselekmény törvényes volta a biztosítéka a bizonyíték felhasználhatóságának. A rendészeti felsőoktatásból kikerülő frissdiplomásoknak már az első munkanapjukon teljes elméleti és gyakorlati tudásanyag birtokában kell helytállniuk.

Tisztelt Konferencia! Megtisztelő számomra, hogy a konferencia valamennyi szervezőjének és résztvevőjének én tolmácsolhatom dr. Kónya István úrnak, a Kúria elnökhelyettesének, a Büntető Kollégium vezetőjének üdvözlétét.

Megilletődöttségemet pedig, ha nem is menti, de talán magyarázza, hogy idestova 40 éve értem el katonai pályám csúcását, a tartalékos szakaszvezetői rendfokozatot (ráadásul a kantinosi fegyvernemben); már azt is csodaként élem meg, hogy ide, a tisztképzés országos központjába ilyen előélettel egyáltalán beengedtek, nemhogy még szót is kapok.

Az intézet tanszékei által jegyzett négy igen tartalmas referátumot megismerve, az azokban foglaltakat továbbgondolva hadd szóljak most magam is „végfelhasználóként”.

Ahogyan az az anyagokban is szerepel, az egyetemi képzés során kiemelten figyelemmel kell lenni a végzősöket utóbb foglalkoztató rendvédelmi szervek által – idézem: „esetenként nagyon is direkt formában” – megfogalmazott igényekre. S ha illetlenül is hangozhat a tudomány ünnepén rendezett konferencián, a puding próbája azért megiscsak a fogyasztás során mérhető tetszési index.

E fogyasztói sorban valóban a frissen végzett tiszteket fogadó szervek az elsők, de a Be. szigorú rendje szerint ott következnek az ügyészek, a sor végén pedig ott vagyunk mi, bírák is, és persze az egész folyamatban védőként eljáró ügyvédekről sem feledkezhetünk el. Mi mindannyian szembesülünk az itt folyó képzés eredményességével, az itt megszerzett tudás birtokában végzett eljárási cselekmény törvényes volta a biztosítéka számunkra a bizonyíték majdani felhasználhatóságának. Érthető ezért az az aggódás, amely az órák számának és azok előadás-szeminárium-gyakorlat szerinti megosztásának kapcsán az elméleti és gyakorlati tudásanyag súlyozása, a statikus és dinamikus anyagrészek aránya, avagy a törzsananyagba tartozás tekintetében a referátumokból kicseng.

Valószínűleg lehetetlen általánosan érvényes és időtálló keretekben gondolkodni. Kiben vetődött volna fel nem is olyan régen, hogy az elkövetői életkor és egy – korántsem egyedi, sajnálatosan inkább elszaporodottnak mondható – vagyon elleni bűncselekmény minősítési kérdése mekkora súlyú döntést rejt majd magában az üggyel elő-

ször találkozó vizsgáló számára. Márpedig 2013. július 1-től, tehát már az idén frissen végzett állománynak most ez nehezedik a vállára. Ismert elkövetési magatartás, hogy a gyalogos, gördeszkás tizenévesek letépik a hölgyek nyakláncát, kitépik a fülükből a fülbevalót. Vitás a jogirodalomban – is –, hogy ez a cselekmény dolog elleni erőszakkal elkövetett lopásként, avagy rablásként értékelendő. Ezt a kérdést mostantól az ifjú kollégának kell megválaszolnia, annál is inkább, mert előbbi esetben a feljelentést elutasítania, utóbbiban a nyomozást elrendelnie kell a 13 éves elkövetővel szemben. A döntés – azaz az éles helyzetben való jogesetmegoldás – helyessége pedig nagyrészt attól fog függeni, hogy mit és mennyit tanult itt a büntetőjogi stúdiumok során. Úgy tűnik tehát, hogy a Btk. letriviálisabbnak gondolt általános és különös részi anyagának a jövőben is az oktatás részét kell képeznie.

A Kúria mindehhez a maga lehetőségeit kihasználva azzal tud hozzájárulni, hogy a 2013. évi 10-es BH-ban a kúriai döntések sorában B.19. büntető szakági elvi határozatként közzétett egy ezzel – a két különös részi tényállás elhatárolásával – foglalkozó eseti döntést; e körben – is – nyilván szimpatikus módon a rablás megállapítása mellett téve le a garast.

S ha már a Kúriának a joggyakorlatot alakító szerepe említésre került: az új büntető törvénykönyv hatálybalépésére való tekintettel megtörtént a kollégiumi vélemények felülvizsgálata, s azok – a 15. számú irányelv helyébe lépő, az élet és testi épség büntetőjogi védelméről meghozott 3/2013., valamint a jogos védelemről szóló 4/2013. büntető jogegységi határozattal együtt – a BH különszámaként publikálásra kerültek. Reményeink szerint mindezzel az oktatást és a tanulást egyaránt segíteni, szolgálni tudtuk.

A Büntetőjogi és Büntetőeljárásjogi Tanszék referátumában egyaránt hangot kapott, hogy amíg a frissen végzett joghallgatók további gyakorlatorientált tanulási folyamatban vesznek részt, és hároméves ügyészégi, bírósági fogalmazói, ügyvédjelölti képzésben részesülnek (melynek tartama alatt lényegében önálló felelősség nélkül végzik a munkájukat), addig a rendészeti felsőoktatásból kikerülő friss diplomásoknak már az első munkanapjukon teljes elméleti és gyakorlati tudásanyag birtokában kell helytállniuk.

A dicsérő szó – jelen esetben a nálunk működő képzési és mentori rendszer kapcsán elhangzottak – mindig elkél, ezzel együtt szeretném megnyugtatni a Rendészettudományi Kar valamennyi oktatóját, volt, jelenlegi és jövőbeni hallgatóját; a mély víz az mély víz, akármelyik trambulinról taszítják is bele a kezdő jogalkalmazót. Meggyőződésem, hogy élete első tanúkihallgatására egyforma izgalommal készül vizsgáló, ügyész, ügyvéd és bíró, függetlenül attól, hogy korábban milyen képzési formában és hányszor találkozott ezzel az élethelyzettel. A nagybetűs életre ezért nem feltétlenül a mégoly igényes, diploma utáni és években mért gyakornoki munka, vagy a diploma megszerzése előtt, a 6. félévben folytatott jogesetmegoldó gyakorlatok készíténe fel, hanem – és legalább itt, ezen a helyen és ünnepen mondjuk ki, hogy – az életüket részben vagy egészben ennek szentelő oktatók hivatássonzeretete, tudásuk, tapasztalataik átadásának igénye és képessége. Köszönet érte.

Tekintve mégis, hogy az előttem ma megszólalók – elnök úr, a referátumok és korreferátumok előadói egyaránt – megfogalmazták azt az igényt, hogy a Rendészettudományi Karról kikerülők is részt vehessenek egy – legalább egyéves – gyakorlati képzésben, egy személyes megjegyzést is kívánok tenni. Egyik gyermekem humán orvosi, míg a másik állatorvosi végzettséget szerzett. Az emberorvos lányom hatodévesen klinikáról klinikára vándorolt, ügyelt, beteget kezelt – persze felügyelet mellett –, és csak majd utána államvizsgázott, s kapott diplomát. Korábban az állatorvosi egyetemen is ez volt a metódus, azonban a hatodévet megszüntették, nincs plusz gyakorlati év, és így nem kizárt, hogy valaki ma úgy kap állatorvosi diplomát, hogy élő kutyával behatóbban addig csak a sétatéren került kapcsolatba. Teljesen egyetértve az előttem szólókkal, én is a gyakorlati képzés szükségességét hangsúlyozom, félek azonban, hogy jelenleg egy ilyen – mégoly indokolt – gyakorlati plusz év bevezetése, finanszírozhatósága nem várható.

A Be. §-ainak száma százas, az oktatásukra szánt óraszám tizes nagyságrendben mérhető. Érthető ezért a referátumban megfogalmazott súlyozás igénye, gyakorlata. Bár a különleges eljárások a Be. utolsó dekádjába szorultak, én azért a büntetés-végrehajtási szakirányon feltétlenül felhívnom a hallgatók figyelmét az utólagos összbüntetés intézményére. Nagy riposztékészségről tudna tanúbizonyságot tenni a frissen végzett kolléga, ha a tanultak birtokában az összbüntetés végeredménye okán méltatlankodó zárkaközösség számára a tanultakat kamatoztatva – mintegy mellékesen – megjegyezhetné: „ha elégedetlenek, indítványozzák utólagos összbüntetési eljárás lefolytatását, Be. 555. § (2) bekezdés a) pont, Be. 575. §”. Ugyanebben a körben szolgálhat megnyugtató információként a feltételes szabadságra bocsáthatóság legkorábbi időpontjának és a Btk. 2. §-ának viszonyával, összefüggésével kapcsolatos, a Kúria által a közelmúltban hozott 4/2013. BKv ismeretanyaga.

Végül itt, a Be. kapcsán engedtettség meg egy megjegyzés. A referátumokból kicseng egy egészséges, múlt iránti nosztalgia. A Be. 184. § (4) bekezdése jelenleg még nevesíti a Rendőrtiszti Főiskolát. Használják ki ezt a rövid két hónapot, amikor szeretett intézményük megnevezése törvényszövegbe vésvé olvasható és idézi vissza a múltat.

A Kriminológiai Tanszék referátumában felsorolt témakörök már címükben is olyan érdekesek és izgalmasak, hogy a magamfajtanak kedve támad bekéredzkedni az iskolapadba. Ahogy egy fiatal számára az ügyvédi hivatás választását *A vád tanúja*, a bíróvá válás gondolatát a *Tizenkét dühös ember* című filmes opus erősítheti, úgy a Rendészettudományi Karra való felvételizés gondolatát minden bizonnyal nem a tv-ből ránk zúduló krimisorozatok, hanem sokkal inkább az e tanszéken oktatott ismeretek vetik, vethetik fel, indokolják. A szakkriminológia folyamatosan változó, táguló ismeretanyagának átadása, oktatása tehát kiemelt feladat, és önök akként is kezelik.

Az elnök úr a tanszéki referátum kapcsán hiányolta a felsorolt témák közül a kontrollkriminológiát. Kontroll azért van; kriminális folyamatok vizsgálatával, elemzésével a mi házunk táján is foglalkoznak, csak nem ilyen szépen hívják. Most készült el az a célvizsgálati anyag, amely – nem minden aktualitás nélkül – az előzetes letartóztatás lehetséges tartamának eljárásai szakonként való megoszlását, az ilyen – és más okból –

soron kívüli ügyek lefolytatását, azon belül kiemelten a szakértői bizonyítás tényeit vizsgálta. A 140 oldalas anyag megvitatására a közeljövőben fog sor kerülni.

Itt és ennek kapcsán a nemzetközi összehasonlíthatóság okán hadd térjek vissza egy gondolat erejéig a Büntetőeljárásjogi Tanszék referátumában írtakra. A bíróság elé állításos, valamint a tárgyalásmellőzőes külön eljárások kiemelt oktatása nagyon dicseendő; a tárgyalásról lemondás szabályait azonban – ha szabad egy felvetést tennem – nem ismertetni, hanem sulykolni kéne; az óceánon túl a büntetőügyek átlagosan 90%-a zárul le igen rövid időn belül ehhez hasonló eljárási formában. És ha már az előttem szólók nevéen neveztek az ároktői ügyet, én is azt teszem. Egy ilyen típusú, horderejű eljárás az USA-ban is az esküdszék előtt zajlana, de a bűnüldözésre, igazságszolgáltatásra rendelkezésre álló „pénz, paripa, fegyver” ezekre az okkal kiemelt ügyekre koncentrálódhatna, ha nem kellene osztoznia a további 90%-nyi ügygel.

Végezetül a Közigazgatási Büntetőjogi Tanszék referátumából egy, az új helyzet igénye okán létrehívott, annak megfelelően kívánó oktatási irány, ezt szolgáló tanterv és oktatói munkaközösség ismerhető meg. Tekintve, hogy a szabálysértési jog nagyban épül a büntető anyagi és eljárásjogra, szerencsésnek tűnik, hogy a stúdium a jövőben a 4. félévben fog indulni. A rendőrkapitányságok igazgatásrendészeti osztályaira kihelyezett gyakorlati foglalkozások a bírósági fogalmazóképzéssel tűnnek egyenértékűnek, nagy valószínűséggel meg fogják hozni az elmélet és gyakorlat mindenki által kívánt és remélt pozitív egységét, eredményét. Meg kell azonban jegyezni, hogy ez a jövő idő meghaladottnak tűnik; szabálysértési joggal foglalkozó bíró kollégáim minden várakozást felülmúló helyszíni bírságolási kedvről tájékoztattak, mely információikat az átváltoztatási előterjesztések jelentősen megnövekedett számából nyerik. Munka tehát már van (bevétel is lesz azért nyilván előbb-utóbb), és az oktatnivaló sem lesz kevesebb, ha január 1-től a szabálysértési jogban is bevezetésre kerül a közvetítői eljárás.

Tisztelt Konferencia! A Rendészettudományi Kar Bűnügyi Tudományok Intézetében folyó oktatói és tudományos munka eddigi eredményeihez gratulálni szeretnék, míg a megfogalmazott jövőbeni célok eléréséhez sok erőt kívánok! Köszönöm a lehetőségét.

SUMMARY

From the aspect of the judge: Those who implement law are in deep water

SZÉKELY Ákos

The judge faces the effectiveness of the law enforcement training in the courtroom, the legal proceeding, accomplished by the obtained knowledge deriving from the training, is the guarantee for the exploitation of the evidence. The newly graduated from the law enforcement higher education, have to be aware of the entire theoretical and practical knowledge in order to do their best.